ks. Bronisław Twardzicki

U źródeł katechezy. Podstawowe zagadnienia z katechetyki fundamentalnej i materialnej

UWAGA: OKŁADKA DO WYMIANY: ZESKANOWAĆ

Wydawnictwo Archidiecezji Przemyskiej, Przemyśl 2011

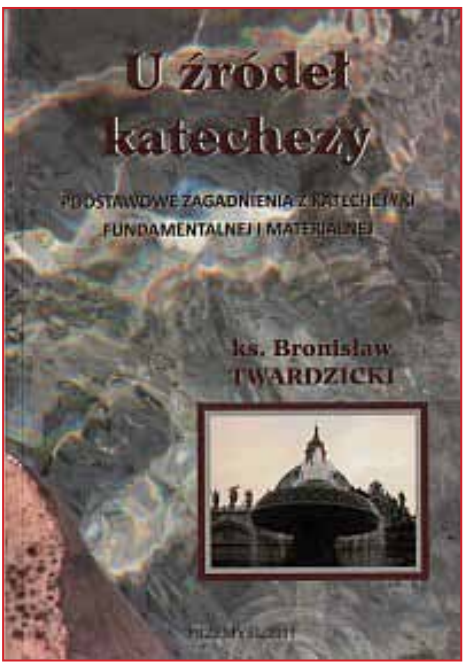

Dzięki inicjatywie i przedsięwzięciu Wydawnictwu Archidiecezji Przemyskiej ukazał się podręcznik dla studentów pt. „U źródeł katechezy", którego autorem jest ks. prof. Bronisław Twardzicki, a który wskazuje na istotę podstawowych zagadnień z katechetyki fundamentalnej i materialnej i z zakresu aktualnie przeżywanych problemów. Konspekt książki czytelnie przedstawia zawarty w dziele materiał.

Współczesny nauczyciel religii – to osoba nie tyle przekazująca wiedzę, co organizująca procesy kształcenia i wychowania przy jednoczesnym dostosowywaniu się do standardów edukacyjnych. Zadaniem nauczycieli jest uczyć swoich wychowanków dostosowywania się do wciąż zmieniającego się świata bez zatracania humanitarnych wartości i ideałów, a przede wszystkim – własnej godności w pełnieniu odpowiedzialnych ról w rodzinie i w społeczeństwie. Wymaga się od nich szerokiej wiedzy i zdolności wychowawczych. Proces dydaktyczno-wychowawczy w szkole oraz na uczelni jest dynamiczny i żywy. Nierozerwalnie występują w nim sytuacje wymagające wartościowania i wyborów związanych z samodzielnym podejmowaniem najtrafniejszych decyzji – a zwłaszcza w okresie wychowania w rodzinie. W modelowaniu edukacji nauczycielskiej konieczna jest świadomość, w imię jakiego świata jest kształcony człowiek, a także w jakim świecie i przeciw jakiemu światu.

Strzeżenie i realizowanie wartości w świetle pedagogii afirmacji człowieka jako osoby wprowadza ład w to, co nazywa się ludzkim światem; utwierdza porządek w człowieku, który ją spełnia; utwierdza także porządek w tej dziedzinie życia, w której dane wartości się konstytuują. W konsekwencji można dokonywać podziału wartości, a nawet je hierarchizować. Odpowiedzią na porządek i hierarchię wśród wartości jest porządek i hierarchia wśród aktów woli oraz wśród czynów ludzkiej istoty. Owocem spełnianych wartości moralnych jest bezwzględny ład, sens oraz waga życia człowieka.

Ks. profesor Bronisław Twardzicki opracował dla wykładowców, studentów i katechetów cenne dzieło swego życia, owoc swej ogromnej wiedzy, żmudnej, tytanicznej pracy, erudycji i doświadczenia katechetycznego. [1] Podręcznik składa się z trzech części, a mianowicie z części pierwszej, uwzględniającej zagadnienia wprowadzające w istotę postawionego w książce problemu, z części drugiej, zawierającej historię katechezy i zagadnienia teologiczno-praktyczne katechetyki fundamentalnej oraz z części trzeciej, podejmującej również w sposób nowatorski zagadnienia z katechetyki materialnej. Autor podręcznika konsekwentnie odwołuje się do dokumentów kościelnych. One pozwalają jemu w sposób jasny dla czytelnika stawiać problem i go rozwiązywać. Publikacja przybliża istotną rolę i zadania katechezy i katechetów. Podkreśla zdecydowanie, że sumienie decyduje o wartości czynów ludzkich. Zło ma wtedy miejsce, gdy człowiek mimo rozeznania w sumieniu, że to jest złe, popełnił je. Sumienie nie ustanawia norm, bo tylko je odczytuje. Człowiek odpowiada jakie posiada sumienie. Człowiek może sumienie nie tylko nie wychować, ale także zdeprawować. Stąd podstawowa odpowiedzialność za wychowanie sumienia. Formowanie sumienia jest procesem, który dokonuje się w czasie, w każdym człowieku i w całej ludzkości. Sumienie formują rodzice i wychowawcy; tworzy się ono w ramionach rodziców, a także w szkole, w pracy. Autor ukazuje istotę postawy otwartości wobec drugich. Przyczyny podziałów wśród ludzi są różnorakie. Przywrócenie stanu pokoju i zgody wymaga pojednania. Miłość zbliża i łączy. Miłość nie jedno ma imię, ale prawdziwa – jedno ma Źródło – Boga, i jeden cel – jedność, wspólnotę z Bogiem i bliźnimi. prawdziwa miłość buduje, jednoczy i zbliża, ucząc szacunku dla drugiego człowieka, dla jego inności. Wskazuje na potrzebę ukazania piękna wolności człowieka i podkreślania godność każdego człowieka. Każdy może być pomocny. Nadzieja jest siłą wzrostu wiary oraz mocą przyjaźni i prawdy. Źródłem prawdy jest sam Bóg. Prawda i miłość w relacjach międzyludzkich wzajemnie się warunkują. Prawdziwa przyjaźń pomaga wspiąć się w górę; sięgać po coś, co jest cenniejsze. Przyjaźń jest domem szczerości. Jest domem, w którym człowiek może być sobą, jest przyjęty takim, jaki jest, razem ze swoimi słabościami. Jest domem zbudowanym z umiłowania prawdy.

Ks. prof. Bronisław Twardzicki w części pierwszej swego dzieła ukazuje znaczenie katechetyki, jako naukę teologiczną i złożoną, uwzględniającą nauki antropologiczne. Natomiast w części drugiej omawia zagadnienia katechetyki fundamentalnej. Autor ocenia krytycznie myśl katechetyczną i docenia dorobek myślowy wybitnych w dziejach teoretyków katechezy. Traktuje te osiągnięcia jako ważne ogniwa w dorobku refleksji katechetycznej, z którym winna się liczyć współczesna teoria katechezy. Pokazuje jak ta myśl się rozwijała i jak jest dziś niezbędna. Autor jest pełen uznania dla przeszłości i ze znawstwem, szacunkiem i pietyzmem przybliża dzieje katechezy współczesnemu czytelnikowi, ucząc go do nich należytego szacunku. W oparciu o dokumenty kościelne ukazuje nauczanie religii w szkole jako katechezę oraz wylicza zadania katechezy szkolnej: ewangelizację,

[1] Zob. B. Klaus, *Wprowadzenie w lekturę książki*, w: *U źródeł katechezy*, red. B. Twardzicki, Przemyśl 2011, s. 9-13.

nauczanie, wychowanie i inicjacje. Autor przestrzega przed zdegradowaniem nauki religii w szkole do rangi religioznawstwa. Przypomina, że w czasie Oświecenia uczyniło to państwo, chcąc podporządkować Kościół i katechezę swoim celom. Następnie w ciekawy sposób przedstawia centralne idee: chrystocentryzm, teocentryzm, eklezjocentryzm, idea dziecięctwa Bożego. Ks. prof. Bronisław Twardzicki za podstawę formacji chrześcijańskiej uważa katechezę wychowawczo-przeżyciową. Podkreśla, że tylko to, co wchodzi w świadomość człowieka jako wartość życiowa, kształtuje postawę wiary i postawy moralne. Szkoła jest miejscem wychowania i katechizacji. Autor trzecią część znakomitego dzieła poświęca katechetyce materialnej, która zajmuje się treścią katechezy i jej źródłami. Źródłem i treścią katechezy jest: historia zbawienia, kerygmat, Pismo Święte, Tradycja, Magisterium Kościoła, Katechizm Kościoła Katolickiego i jego Kompendium, liturgia, rok liturgiczny, modlitwa, Kościół, historia Kościoła, hagiografia, wychowanie moralne, kultura. Ks. prof. Bronisław Twardzicki za Dyrektorium Ogólnym o Katechizacji (nr 96) rozróżnia źródła pierwszorzędne i pomocnicze. Do tych pierwszych zalicza się: Pismo Święte, Tradycję i Magisterium Kościoła. Pozostałe są drugorzędnymi, ale bardzo ważnymi. Zadaniem katechezy, zdaniem Autora, jest wyakcentowanie, że centrum zbawienia jest Chrystus i że istnieje ścisły związek historii świata i historii poszczególnych ludzi z planami zbawczymi Boga. Autor podkreśla, że Pismo Święte jest podstawowym źródłem katechezy i podaje zasady hermeneutyczne jego czytania i rozumienia oraz zasady praktycznego jego wprowadzania. Omawia kolejne źródła i treść katechezy. Przywiązuje wielką wagę do kształtowania sumienia na katechezie. Cenne są także spostrzeżenia poświęcone polskiej kulturze narodowej, jej pielęgnowaniu i przeciwstawianiu się zagrożeniom ze strony „nowoczesnej" kultury.

Ks. prof. Bronisław Twardzicki słusznie suponuje, że katechetyka upowszechnia wartości, normy i wzorce wychowawcze, jednocześnie przygotowując ludzi do samodzielnego podejmowania ról społecznych i samodzielnego przezwyciężania problemów w życiu osobistym, rodzinnym, zawodowym i obywatelskim. Im większa jest złożoność struktur i procesów społecznych, kulturowych, gospodarczych itd. w obrębie, których żyje jednostka, im większa ich dynamika, tym trudniej jednostce unikać zagrożeń i wykorzystywać szansę. Tym większa też jest potrzeba katechetycznej refleksji i podpartej katechetyczną refleksją edukacji. Autor podkreśla, że nie ulega wątpliwości, że współczesność i nadchodząca przyszłość jawić się muszą jako szczególnie złożone i dynamiczne. Dlatego potrzeba harmonii na polu pedagogiczno-katechetycznej formacji człowieka. W podejmowaniu tego zadania nie wystarczy patrzeć tylko w wyimaginowaną przyszłość, ale trzeba ją już teraz tworzyć, trzeba mieć przed oczyma całą tradycję Kościoła i narodu.

Ks. prof. Bronisław Twardzicki znany jest z umiejętnego przekazu i stałego sposobu umiejętnego wskazywania na istotę nauki z zakresu teologii w pedagogicznej i katechetycznej troski o wyważenie ciężaru informacji i formacji środowiska akademickiego. Stąd ukazuje cenne dla młodego (i nie tylko młodego) człowieka wartości i fundamenty wiedzy.

Przywołane treści poszczególnych rozdziałów książki w pełni przekazują szeroką wiedzę teologiczną w aspekcie uniwersalnym. Dzieło pt. „U źródeł katechezy" pozwala poznać wielkość serca i mądrość umysłu Ks. profesora Bronisława Twardzickiego, który zaskarbił sobie wdzięczność bardzo licznych, a którzy mozliwość spotkania z Ks. Profesorem bardzo sobie cenią i chłoną piętno jego wielkości wiary i rozumu.

ks. Marian Włosiński

Ks. prof. dr hab. Marian Włosiński – Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku, Wydział Nauk Pedagogicznych.